

Warszawa, 13 czerwca 2011

PIU – 1157/2011

Szanowny Pan
Piotr Zientarski

Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu RP

Szanowny Panie Senatorze,

W nawiązaniu do ustaleń na posiedzeniu połączonych Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, Polska Izba Ubezpieczeń podtrzymuje uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, zgłoszone w piśmie z dnia 31 maja 2011r. oraz proponuje wprowadzenie następujących poprawek:

1) W art. 296a. § 1 proponujemy w brzmieniu:

„ § 1 Jeżeli zebrane w sprawie dowody wskazują, że określona osoba popełniła przestępstwo z art. 173, art. 177 lub art. 355 Kodeksu karnego, sąd na wniosek prokuratora, pokrzywdzonego lub osoby dla niego najbliższej, może do czasu prawomocnego zakończenia postępowania wydać postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej”.

Uzasadnienie

Ze względu na cel postępowania przygotowawczego, którym stosownie do art. 297§ 1 kpk jest m.innymi ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo, wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody, zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu, orzekanie na tym etapie postępowania o zabezpieczeniu ewentualnych roszczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej jest przedwczesne. Ponadto wprowadzona poprawka usunie podstawową wadę projektu jaką stanowi orzekanie o popełnieniu przestępstwa skutkującego obowiązkiem wypłaty odszkodowania na podstawie „dużego prawdopodobieństwa” jego popełnienia

2) W art. 296a. § 2 proponujemy w brzmieniu:

„§ 2. W postanowieniu, o którym mowa w § 1, nakłada się obowiązek wypłaty na rzecz pokrzywdzonego przez zakład ubezpieczeń, a w przypadkach określonych w ustawie – przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny lub Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zwane dalej „podmiotami zobowiązanymi do wypłaty zaliczki na poczet odszkodowania w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego lub świadczeń pieniężnych okresowych, w celu udzielenia pokrzywdzonemu niezbędnej pomocy związanej z kosztami jego leczenia, rehabilitacji lub kosztami niezbędnego utrzymania pokrzywdzonego. Kwota zaliczki dotyczy wyłącznie szkody związanej z ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu albo naruszeniem czynności narządu ciała lub rozstrojem zdrowia, o których mowa w art. 156 § 1 Kodeksu karnego. Określając wysokość i terminy płatności świadczeń sąd bierze pod uwagę stanowisko podmiotu zobowiązanego do wypłaty zaliczki, szacunkową wysokość szkody, górną granicę odpowiedzialności podmiotu zobowiązanego do wypłaty zaliczki, wynikającą z umowy lub przepisów prawa, oraz potrzeby w zakresie niezbędnej pomocy pokrzywdzonemu, jak również uwzględnia okoliczności zdarzenia w zakresie, w jakim mogą mieć one wpływ na ustalenie wysokości odszkodowania. Pomoc niezbędna obejmuje koszty leczenia lub rehabilitacji, które nie mogą być zapewnione w ramach systemu ubezpieczeń społecznych oraz koszty utrzymania pokrzywdzonego jakich pokrzywdzony nie jest w stanie ponieść bez uszczerbku koniecznego dla siebie i rodziny.”

Uzasadnienie:

- Kwota zaliczki dotyczy wyłącznie szkody związanej z ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu albo naruszeniem czynności narządu ciała lub rozstrojem zdrowia, a zatem odwołanie powinno być do art. 156 § 1 Kodeksu karnego. Art. 156 § 1 kodeksu karnego stanowi o naruszeniu czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, innym niż określony w art. 156 § 1 czyli innym niż ciężkie uszkodzenie ciała.
- Proponujemy zastąpić określenie „podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania” określeniem „podmiot zobowiązany do wypłaty zaliczki”. Na etapie orzekania o zaliczce najczęściej sporne jest, czy w ogóle istnieje odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń a zatem brak podstaw prawnych do stosowania określenia „zobowiązany do wypłaty odszkodowania”. Natomiast ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń pozwala na wypłatę bezspornej części odszkodowania, co skutkuje odmową przyjęcia wniosku.
- Celem proponowanej regulacji jest poprawa sytuacji osoby pokrzywdzonej w wyniku wypadku komunikacyjnego. Propozycja objęcia rodziny pokrzywdzonego wykracza poza obowiązek naprawienia szkody przez ubezpieczyciela na gruncie obowiązujących przepisów. Osobom tzw. pośrednio poszkodowanym, których uszczerbek nie mieści się w sferze normalnych następstw zdarzenia, z którym związana jest odpowiedzialność sprawcy nie przysługują żadne roszczenia jeżeli nie nastąpiła śmierć poszkodowanego.
- Ze względu na cel zaliczki niezbędne jest jej ograniczenie do przypadków w których jest to uzasadnione sytuacją pokrzywdzonego, w tym niemożliwością skorzystania ze świadczeń .

3) W art. 296a. proponujemy dodanie §2 a w brzmieniu:

„2a. Kwota przyznanej w toku postępowania zaliczki nie może przekroczyć 12 000 zł.”

Uzasadnienie

Ograniczenie kwoty zaliczki jest uzasadnione ze względu na możliwy brak odpowiedzialności ubezpieczyciela, Ponadto celem nowej instytucji jest wypłata zaliczki a nie zaspokojenie roszczenia pokrzywdzonego. Ograniczenie jest też niezbędne ze względu na konieczność utworzenia rezerwy przez zakład ubezpieczeń w zależności od wysokości potencjalnych wypłat. Proponujemy kwotę zaliczki w toku postępowania karnego w

wysokości przyjętej w ustawie z dnia 7 lipca 2005r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz.U. nr 169,poz.1415, z późn.zm.)

4) W art. 296a. § 3 proponujemy w brzmieniu::

„§ 3. Przed złożeniem wniosku, o którym mowa w § 1, pokrzywdzony, a w przypadku gdy stan zdrowia pokrzywdzonego uniemożliwia dokonywanie czynności prawnych, osoba uprawniona do złożenia wniosku, zobowiązana jest złożyć zawiadomienie o szkodzie do podmiotu zobowiązanego do wypłaty zaliczki.”

Uzasadnienie

Zobowiązanie do powiadomienia zakładu ubezpieczeń przed złożeniem wniosku umożliwi zakładowi ubezpieczeń wszczęcie postępowania likwidacyjnego. Nałożenie obowiązku zawiadomienia o szkodzie pozostałych uprawnionych do złożenia wniosku o zabezpieczenie jest spójne z § 4 pkt 2 projektu.

5) W art. 296a. proponujemy dodanie § 3a w brzmieniu:

„3a. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór formularza wniosku o zabezpieczenie roszczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, uwzględniając potrzebę zgromadzenia danych umożliwiających wydanie postanowienia zobowiązującego do wypłaty zaliczki.”

Uzasadnienie

Rozwiązanie zaproponowane na wzór przyjętego w art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom, niektórych przestępstw pozwoli na doprecyzowanie zakresu informacji niezbędnych do wydania postanowienia.

6) W art. 296a. § 4 proponujemy w brzmieniu:

„§ 4. Odmawia się przyjęcia wniosku, jeżeli:

- 1) wniosek został wniesiony przez osobę nieuprawnioną,
- 2) wniosek został wniesiony bez uprzedniego zawiadomienia o szkodzie, o którym mowa w § 3,
- 3) podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania wypłacił odszkodowanie lub jego bezsporną część,

- 4) roszczenie objęte wnioskiem nie ma bezpośredniego związku z czynem będącym przedmiotem postępowania,
- 5) to samo roszczenie dochodzone jest również w postępowaniu cywilnym,
- 6) o roszczeniu objętym wnioskiem prawomocnie orzeczono,
- 7) wniosek został złożony przed upływem 30 dni od daty złożenia zawiadomienia o szkodzie.

Na zarządzenie odmawiające przyjęcia wniosku przysługuje zażalenie."

Uzasadnienie

Proponowane uzupełnienie w pkt 3 uzasadnione jest tym, że skoro wypłacona została bezsporna część odszkodowania to niezasadne jest przyznawanie zaliczki.

7) W art. 296a. § 6 proponujemy w brzmieniu:

„§ 6. Pokrzywdzonego, a w razie potrzeby osobę dla niego najbliższą, sąd poucza o treści § 1-3.”

Uzasadnienie

Proponowana zmiana ma na celu doprecyzowanie, że obowiązek pouczenia spoczywa na sędzi.

8) W art. 296b. § 1 proponujemy w brzmieniu

„§ 1. Przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w art. 296a § 1, sądzwycza niezwłocznie podmiot zobowiązany do wypłaty zaliczki do przedstawienia w terminie 14 dni akt szkody, oszacowania wysokości odszkodowania, ze wskazaniem sposobu jego wyliczenia oraz oświadczenia co do prowadzonego postępowania likwidacyjnego. Niezłożenie dokumentacji w terminie nie wstrzymuje wydania postanowienia.”

Uzasadnienie

W postępowaniu likwidacyjnym zakład ubezpieczeń prowadzi akta szkodowe, w których gromadzi wszystkie dokumenty, które mają wpływać na ustalenie odpowiedzialności zakładu i wysokość odszkodowania. Dokumenty dotyczące umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej potencjalnego sprawcy nie mogą stanowić podstawy wydania postanowienia.

9) W art. 296b. § 2 proponujemy w brzmieniu:

„§ 2. Przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w art. 296a § 1, sąd odbiera od pokrzywdzonego a gdyby to było niemożliwe ze względu na jego stan zdrowia, od osoby dla niego najbliższej, która złożyła wniosek na podstawie art. 296a § 1, oświadczenie odnośnie okoliczności wpływających na zakres obowiązku nakładanego na podmiot zobowiązany do wypłaty zaliczki.

Uzasadnienie

W każdym przypadku powinno być odebrane oświadczenie, również od osoby najbliższej dla pokrzywdzonego- jeśli składa wniosek zapewne zna sytuację majątkową pokrzywdzonego, w tym jego potrzeb w zakresie kosztów leczenia, rehabilitacji, utrzymania. Natomiast pokrzywdzony powinien być zwolniony od złożenia oświadczenia tylko gdyby złożenie było niemożliwe ze względu na jego stan zdrowia.

10) Art. 296c proponujemy w brzmieniu:

„Art. 296c. Obowiązek, o którym mowa w art. 296a § 2, należy uchylić lub zmienić, jeżeli w toku postępowania powstaną lub ujawnią się okoliczności uzasadniające jego uchylenie lub zmianę. Obowiązek uchyla się, jeżeli zakład ubezpieczeń zakończył postępowanie likwidacyjne. Wniosek w sprawie uchylenia lub zmiany obowiązku może złożyć podmiot uprawniony do złożenia wniosku, o którym mowa w art. 296a § 1 lub podmiot zobowiązany do wypłaty zaliczki.”

Uzasadnienie

Jeżeli w toku postępowania karnego zostaną ujawnione okoliczności pozwalające na zakończenie postępowania likwidacyjnego odpadnie powód wydania postanowienia – zabezpieczenie roszczenia w związku z przedłużającym się postępowaniem likwidacyjnym.

11) Art. 296d. proponujemy w brzmieniu:

„Art. 296d. Na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przysługuje zażalenie osobie, która złożyła wniosek na podstawie art. 296a § 1 oraz podmiotowi zobowiązanemu do wypłaty zaliczki. Zażalenie na postanowienie wydane przez sąd odwoławczy rozpoznaje ten sam sąd w innym składzie.”

Uzasadnienie

Proponowane uzupełnienie ma na celu umożliwienie złożenia zażalenia na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia roszczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej również podmiotowi zobowiązanemu do zapłaty zaliczki

12) W art. 296e § 1 proponujemy w brzmieniu:

„Art. 296e. § 1. Świadczenia z tytułu zaliczki, o której mowa w art. 296a § 2, wypłacone uprawnionemu, podlegają zaliczeniu na poczet należnego odszkodowania. Podmiotowi zobowiązanemu do wypłaty zaliczki przysługuje roszczenie o zwrot wypłaconych świadczeń w wypadku braku odpowiedzialności podmiotu zobowiązanego do wypłaty zaliczki w całości lub w części. Jeżeli pokrzywdzony nie zwróci otrzymanej zaliczki, a egzekucja z jego majątku okaże się bezskuteczna, zobowiązanemu do wypłaty zaliczki przysługuje roszczenie o zwrot wypłaconych z tytułu zaliczki kwot do Skarb Państwa.”

Uzasadnienie

Podstawą do wypłaty zaliczki jest postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia, które jest wydawane na podstawie dużego prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa. Natomiast zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie wtedy gdy istnieje jego odpowiedzialność. Jeżeli w toku postępowania karnego zostaną ujawnione okoliczności, które pozwalają zakładowi ubezpieczeń na ustalenie że nie istnieje jego odpowiedzialność zakład kończy postępowanie likwidacyjne. Z tą chwilą stanie się wymagalne jego roszczenie o zwrot wypłaconych świadczeń. Wprowadzenie odpowiedzialności Skarbu Państwa w przypadku bezskuteczności egzekucji przeciwko pokrzywdzonemu jest uzasadnione tym, że zakłady ubezpieczeń nie mogą ponosić kosztów świadczeń, do których wypłaty nie są zobowiązane.

13) W art. 296e § 2 proponujemy w brzmieniu:

„§ 2. Roszczenie przeciwko podmiotowi zobowiązanemu do wypłaty zaliczki o zapłatę kwot przewyższających wartość wypłaconych świadczeń oraz roszczenie tego podmiotu przeciwko pokrzywdzonemu, o których mowa w § 1, mogą być dochodzone wyłącznie w postępowaniu cywilnym.”

Uzasadnienie

Proponowane zmiany mają charakter redakcyjny, w znacznej części wynikają uwag Biura Legislacyjnego Senatu.

14) Art. 2 projektu proponujemy w brzmieniu:

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia i ma zastosowanie do pokrzywdzonych wskutek wypadków drogowych zaszłych po wejściu w życie ustawy.

Uzasadnienie

Proponowane uzupełnienie ma na celu wprowadzenie przepisów intertemporalnych.

2 tygodniami: szacunkowo

Wiceprezes Zarządu
Polskiej Izby Ubezpieczeń

Andrzej Mańdziuk